

OPSCHRIFT

Vergadering van 17 september 2018

Besluit nummer: 2018_GR_00787

Onderwerp:

Principiële vaststelling van de naam 'Louisa d'Havébrug' voor de nieuwe fiets- en voetgangersbrug over de Schelde tussen de Lentestraat en de Sint-Juliaanstraat kant Stropkaai te Gent, en het stukje groen aan de achterzijde van de Jenny Tanghestraat te Ledeberg en organisatie van een openbaar onderzoek - Goedkeuring

Beknopte samenvatting:

Aan de gemeenteraad wordt gevraagd de naam 'Louisa d'Havébrug' principieel vast te stellen voor de nieuwe fiets- en voetgangersbrug over de Schelde tussen de Lentestraat en de Sint-Juliaanstraat kant Stropkaai te Gent, en het stukje groen aan de achterzijde van de Jenny Tanghestraat te Ledeberg en het college van burgemeester en schepenen opdracht te geven een openbaar onderzoek te organiseren.

Bevoegd: Daniel Termont

Bestemd voor:

- Commissie Algemene Zaken, Intercommunales en Bevolking

DE GEMEENTERAAD

AANHEF

De volgende bepalingen zijn van toepassing inzake de bevoegdheid:

- Het Decreet van 28 januari 1977 tot bescherming van de namen van openbare wegen en pleinen, artikel 1.

De beslissing wordt genomen op grond van:

- Het Decreet van 28 januari 1977 tot bescherming van de namen van openbare wegen en pleinen.

Bijgevoegde bijlage(n):

- plaatsnaamgevingsplan
- simulatie brug foto 1 (informatief)
- simulatie brug foto 2 (informatief)

MOTIVERING

Er wordt een nieuwe fiets- en voetgangersbrug over de Schelde aangelegd die de Stropkaai te Gent verbindt met het stukje groen aan de achterzijde van de Jenny Tanghestraat te Ledeberg.

Er komt zo een veilige en vlotte verbinding richting centrum en richting Gent Sint-Pieters. Op vraag van Waterwegen en Zeekanaal wordt de brug ongeveer 5 m boven het water gerealiseerd zodat scheepvaart nog kan passeren. De brug krijgt hierdoor aanrijhellingen, twee aan de kant van de Stropkaai, ter hoogte van de Lentestraat en ter hoogte van de Sint-Juliaanstraat te Gent en één aan de overkant van het water in het park aan de achterzijde van de Jenny Tanghestraat te Ledeberg (bron: <https://stad.gent/ledeberg-leeft/de-deelprojecten-van-ledeberg-leeft/een-nieuw-park-en-een-nieuwe-brug>). De nieuwe brug staat gearceerd aangeduid op het bij het besluit gevoegde plan en dient een naam te krijgen.

Het Stadsarchief meldde dat er voor deze locatie enkele toponiemen beschikbaar waren, maar deze waren niet onmiddellijk geschikt om te gebruiken als plaatsnaam voor een brug. Bijgevolg werd uit de vrouwnamenlijst geput.

De naam van Louisa d'Havé wordt hierbij voorgesteld. Zij werd geboren als Ludovica D'havé op 13 juli 1894 te Gent, maar is algemeen bekend als Louisa d'Havé. Ze stierf in 1966. Zij was de dochter van de Gentse textielabrikant Théophile d'Havé en was net 20 toen de Eerste Wereldoorlog uitbrak in 1914. In november 1914 bood ze haar diensten aan als spionne voor het Belgisch leger. Het Ministerie van Oorlog in Le Havre vond haar te jong en onervaren, maar majoor Mage van de Belgische Militaire Inlichtingendienst in de Engelse havenstad Folkestone was onder de indruk van haar gedrevenheid. De jonge vrouw had ook het voordeel dat ze nog makkelijk naar het neutrale Nederland kon reizen. Vanuit de Nederlandse haven Vlissingen werd informatie van spionnen doorgestuurd naar Folkestone. Onder het mom dat ze in het neutrale Nederland stoffen ging kopen voor de textielabriek van haar familie, kreeg Louisa van de Duitse bezetter toestemming om de grens over te steken. Zo ook kon ze in november naar Frankrijk en Engeland doorreizen. Majoor Mage nam Louisa in dienst als spionne, vanaf die dag ging zij door het leven als 'agent 40B'. Terug in Gent bracht de jonge vrouw haar vader op de hoogte, en ook Théophile besloot zijn diensten aan te bieden. Hij werd 'agent 45B'. Van de Belgische Militaire Inlichtingendienst kregen vader en dochter d'Havé de opdracht te proberen het vertrouwen van de Duitsers te winnen, en zo militaire geheimen in handen te krijgen. Ze kregen ook toelating om desgevraagd textiel voor de Duitsers te produceren. Théophile d'Havé begon nu vaak Duitse officieren bij hem thuis uit te nodigen, in alle openheid. Veel Gentenaars gingen hem als een landverrader zien. Maar de d'Havé's kregen snel nuttige informatie in handen. Tussen januari 1915 en februari 1916 zou Louisa d'Havé in totaal veertig à vijftig keer militair gevoelige informatie naar Nederland smokkelen. Van Vlissingen werd die doorgestuurd naar de inlichtingendienst in Folkestone, die belangrijke informatie doorstuurde naar het hoofdkwartier van het Belgisch leger in Houtem (Veurne). In februari plaatste het Duitse leger een bestelling bij de d'Havé's. Er moesten 5.000 zakjes gemaakt worden, in het 'feldgrau' van de Duitse uniformen. De zakjes moesten met rubber waterdicht gemaakt worden. De Duitsers huurden alleen de machines in de fabriek van de d'Havé's. Omdat de bestelling zo geheim was, zouden Duitse militairen het werk uitvoeren, zelfs al waren in Gent duizenden ervaren arbeiders werkloos. Het bericht bereikte het Belgisch hoofdkwartier op 24 februari 1915. Later wist Louisa nog te melden dat de onervaren

soldaten-arbeiders maar traag vorderden, tot woede van het Duitse hoofdkwartier. Op 19 maart kwam het bericht uit Gent dat er 7.000 stuks waren bijbesteld. De Duitse militairen moesten nu 24 uur op 24 doorwerken als het nodig was, om de bestelling op tijd klaar te krijgen. Louisa probeerde tevergeefs te weten te komen waarvoor de zakjes moesten dienen, geen enkele Duitser leek het te weten of wou iets zeggen. Op 13 april kwam een bericht van Louisa d'Havé binnen bij het Belgisch hoofdkwartier dat meer duidelijkheid schiep. Het Duitse leger had nog een bestelling geplaatst, nu van 20.000 maskers in textiel, die mond en neus moesten afdekken. De maskers moesten vochtig worden gehouden in de zakjes die de Duitsers eerder al hadden laten maken. En een Duitse officier had Louisa verteld dat de maskers nodig waren 'om de soldaten te beschermen tegen verstikkend gas dat de Britten zouden gebruiken aan het front'. Eerder al had Louisa een model van het mondmasker meegesmokkeld naar Vlissingen. Omdat ze het belang eerst niet begrepen, hadden haar tussenpersonen het niet eerder doorgestuurd naar Folkestone, maar nu wel. Met deze informatie viel de puzzel helemaal in elkaar. Een Duitse krijgsgevangene en een Belgisch spion in de buurt van Roeselare hadden in dezelfde dagen nog andere informatie geleverd, over de speciaal getrainde gastroepen en het ingraven van gascilinders in de loopgraven. De Belgische Militaire Inlichtingendienst was er door de informatie van Louisa d'Havé nu vrij zeker van dat er een grote Duitse aanval op komst was. Het is niet zeker of de Belgische legertop helemaal overtuigd was, maar toch alvast bezorgd genoeg om op 16 april de waarschuwing te sturen naar de troepen aan het front. De meeste Duitsers die in die dagen krijgsgevangen werden genomen, droegen een zakje met masker dat in Gent was gemaakt en waarover Louisa de informatie had doorgegeven. Het eerste gasmasker dat het Belgische leger liet produceren vanaf 25 april, was een kopie van het Duitse. Kort na de eerste gasaanval begonnen de Duitsers in Gent Louisa en Théophile d'Havé te wantrouwen. De jonge vrouw kreeg geen vergunningen meer om in Nederland stoffen te gaan kopen. Toch zou zij tot februari 1916 militaire geheimen de grens over blijven smokkelen, een 'passeur' hielp haar telkens om onder de elektrische 'dodendraad' aan de grens te raken. Eind februari 1916 stierf vader Théophile in Gent. Het misprijzen van de Gentenaars en de argwaan van de Duitsers waren steeds ondraaglijker geworden voor hem. Na de dood van haar vader bleef Louisa in Nederland tot het einde van de oorlog. In februari 1920 werd Louisa benoemd tot Ridder in de Leopoldsorde. Ze kreeg ook een Eervolle Vermelding van de Natie en het Burgerlijk Kruis eerste klasse 1914-1918, met zilveren kroon (bronnen: https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2015/04/22/louisa_spionne_40bwaarschuwtvoorgifgas-1-2311718/ en https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20150416_01634411).

Over deze plaatsnaamgeving zal het advies van Cultuurplatform Gent-Kernstad en van Cultuurplatform Ledeberg worden ingewonnen.

Het college van burgemeester en schepenen wordt gevraagd een openbaar onderzoek te organiseren.

Beslist het volgende:

Artikel 1:

Stelt de naam 'Louisa d'Havébrug' principieel vast voor de nieuwe fiets- en voetgangersbrug over de

Schelde tussen de Lentestraat en de Sint-Juliaanstraat kant Stropkaai te Gent, en het stukje groen aan de achterzijde van de Jenny Tanghestraat te Ledeberg, zoals gearceerd aangeduid op het bij het besluit gevoegde plan.

Artikel 2:

Geeft opdracht aan het college van burgemeester en schepenen om het openbaar onderzoek te organiseren.

BIJKOMENDE INFO BIJ HET BESLUIT

Departement Publieke Ruimte - Dienst Wegen, Bruggen en Waterlopen